

N:o 34.

Ank. till Riksd. kansli den 6 april 1891, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af Riksdagens år 1890 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1889.

(I. A.)

Statsutskottet, till hvars behandling ofvannämnda revisionsberättelse jemte de i anledning deraf från vederbörande embetsverk och myndigheter till Kongl. Maj:t afgifna utlåtanden och förklaringar blifvit hänvisad, får nu, efter tagen kännedom af dessa handlingar och inhemtande af de för ärendenas utredning i öfrigt erforderliga upplysningar, underställa Riksdagens pröfning de af revisorerne gjorda framställningar, som ansetts från utskottets sida påkalla yttrande; kommande utskottet att härvid följa den ordning, som i revisionsberättelsen blifvit iakttagen.

Strömsholms slott.

§ 1.

(Rev.-ber. pag. 14; — utl. pag. 377—379.)

Med förmälan att vid Strömsholms slotts räkenskaper saknats förteckning å de statsverket tillhöriga inventarier, som å slottet funnes förvarade, hafva revisorerne uttalat den mening, att sådan inventarie-

Ang. felande inventarie-förteckning vid slottets räkenskaper.

förteckning borde, i enlighet med hvad vid de öfriga kongl. lustslotten egde rum, hvarje år vara fogad vid ifrågavarande slottsräkenskaper.

Uti häröfver afgifven förklaring har ståthållareembetet vid Strömsholms slott, med tillkännagifvande att större delen af de värderikaste inventarierna, som förr förvarats å Strömsholms slott, på senare åren förflyttats dels till Ulriksdals slott och dels till kongl. husgerådskammaren i Stockholm, såsom skäl för inventarieförteckningens uteblifvande anfört, att dylik förteckning icke något föregående år erfordrats i gemenskap med redogörelsen, utan fördes inventarieförteckningen hos ståthållareembetet, som årligen hos riksmarskalksambetet anmälde såväl då några förändringar med möbler och inventarier under året blifvit vidtagna, som ock då inga dylika egt rum.

Riksmarskalksambetet har, med öfverlemnande af ståthållareembetets förklaring, tillkännagifvit, att riksmarskalksambetet ej haft något deremot att erinra, samt för egen del tillagt, att, jemlikt föreskriften i kongl. brefven den 20 september 1841 och den 28 december 1872, i början af hvarje år från riksmarskalksambetet till kammarkollegii granskning insändes af vederbörande lemnade uppgifter å de inventarieförändringar, som ej mindre vid Stockholms slott än äfven vid de kongl. lustslotten under det förflutna året inträffat.

Statsutskottet, som i likhet med revisorerne anser, att inventarieförteckning bör bifogas hvarje årsräkenskap, har emellertid, då vederbörandes uppmärksamhet nu blifvit fäst å den ofullständighet, som i sådant afseende i fråga om Strömsholms slottsräkenskap förekommit, och då det alltså är att förvänta, att räkenskapen hädanefter varder i anmärkta hänseendet fullständigad, endast velat förhållandet för Riksdagen

omförmåla.

Justitiedepartementet.

§ 2.

(Rev.-ber. pag. 16.)

*Ang. kostnader-
na för Svensk
författnings-
samlings ut-
gifvande.*

Sedan Kongl. Maj:t den 3 december 1875 beslutat, att redaktionen af Svensk författningssamling skulle ställas under chefens för justitiedepartementet inseende, samt genom kungörelse samma dag, angående utgifvandet af Svensk författningssamling, förordnat, bland annat, att

bemälda departements chef egde meddela närmare föreskrifter i afseende å verkställigheten af hvad i samma kungörelse stadgades, hade den 24 i nämnda månad emellan honom, å kronans vägnar, och boktryckerifirman P. A. Norstedt & Söner upprättats kontrakt angående tryckning och utdelning af Svensk författningssamling, enligt hvilket kontrakt bemälda boktryckerifirma tillförsäkrades, att för de exemplar af författningssamlingen, hvilka, enligt gifna bestämmelser om den ordinarie utdelningen, för statens räkning inlöstes, erhålla ersättning med 2¹/₂ öre per ark och i förhållande dertill för del af ark samt att för häftning, då sådan ifrågakomme, erhålla betalning enligt särskild öfverenskommelse; att för exemplar af särskilda nummer, som tillfälligtvis inlöstes, erhålla tio öre per ark; samt att såsom bidrag till kostnaderna för samlingens utdelande erhålla två tusen femhundra kronor för årgång räknadt.

Jemte underrättelse härom hafva revisorerne, som inhemtat, att detta kontrakt, hvori kontrahenterne förbehållits sex månaders uppsägningstid, fortfarande lände till efterrättelse, meddelat, att de med Svensk författningssamlings utgifvande förenade kostnader, hvilka enligt kongl. brefvet den 31. mars 1876 utginge af det å andra hufvudtiteln uppförda förslagsanslaget till skrifmaterialier, expenser m. m., utgjort

år 1877	36,557: 81.
» 1878	30,751: 41.
» 1879	39,009: 02.
» 1880	35,676: 77.
» 1881	49,352: 23.
» 1882	44,342: 13.
» 1883	32,740: 96.
» 1884	41,530: 53.
» 1885	39,496: 01.
» 1886	40,993: 51.
» 1887	58,284: 90.
» 1888	39,280: 60.
» 1889	38,634: 11.

I betraktande af den utveckling boktryckeriverksamheten i hufvudstaden vunnit under den tid, som förflutit efter upprättandet af oförmällda kontrakt, hafva revisorerne ansett, att nedsättning skulle kunna åvägabringas i de betydliga belopp, som enligt kontraktet för berörda ändamål årligen utgifvas; och ehuru nödvändigt vore att, om än med något ökade kostnader, förskaffa garanti för ett noggrant och omsorgsfullt utförande af ett så viktigt arbete som det ifrågavarande, ville revi-

sorerne dock ifrågasätta, huruvida icke den åsyftade nedsättningen i kostnaderna möjligen skulle kunna vinnas derigenom, att anbud å arbetets utförande blefve äfven från andra boktryckerier infordrade, en åtgärd, som stode i öfverensstämmelse med de i kongl. kungörelsen den 10 maj 1889 meddelade föreskrifter angående leveranser och arbeten för statens behof.

Enligt i justitiedepartementet vunnne upplysning har ännu ingen åtgärd vidtagits i det af revisorerne antydda syfte, men lärer frågan vara föremål för närmare utredning; hvilket utskottet ansett sig böra för Riksdagen

anmäla.

Fångvårdsstyrelsen.

§ 3.

(Rev.-ber. pag. 28—31; — utl. pag. 380—385).

Ang. kostnaderna för fångtransporten.

Vid granskning af utgifterna för fångtransporten hade revisorerne iakttagit, att i vissa fall, särskildt inom Elfsborgs län, utgått ersättning för fånges förande med skjuts, ehuru hela eller större delen af vägen kunnat tillryggaläggas å jernväg. Tillika hade revisorerne funnit att, då skjuts begagnats, den reseersättning, som fångförarne egde åtnjuta, vore allt för hög; och särskildt hade revisorerne fäst uppmärksamheten derå, att fånggevaldiger vore berättigad erhålla ersättning för transport af reseeffekter i fall, då sådan ersättning ej syntes vara erforderlig.

Genom utsträckt användande af jernvägslägenhet för fångforsling syntes, enligt revisorerne åsigt, ej oväsentliga besparingar i de högst betydliga utgifter, hvilka utginge för fångtransporten, kunna åstadkommas, ej allenast på grund af det billigare befordringssättet utan äfven genom den indragning i fångbevakningen, som genom dylikt transportmedels användande borde kunna göras, och då skjuts nödvändigtvis måste för fångtransporten begagnas, ansåge revisorerne, att den till fånggevaldiger utgående ersättning skäligen kunde i någon mån nedsättas.

För vinnande af det mål, revisorerne antydt, eller ett nedbringande af kostnaderna för fångtransporten, erfordrades, enligt revisorerne me-

ning, en genomgripande förändring af organisationen i sin helhet för fångforslingen inom riket.

Jemte meddelande af en tablå till utvisande af fångtransportkostnaden under åren 1878—1889 har fångvårdsstyrelsen uti ett med anledning af revisorernes omförmälda framställning afgifvet utlåtande anført, att enligt denna tablå transportkostnaden för hvarje nykommen fånge uppginge för år 1889 till 13,63 kronor och i medeltal för nämnda tolf år till 14,42 kronor och att, vid det förhållande att väl icke alla nykomne till häkte införts med fångtransport, men deremot en stor del af de i häkte redan intagne fångar blifvit derefter afförde till ransakning eller eljest på transport afsände, sistnämnda två siffror jemväl borde få gälla som uttryck för medeltransportkostnaden för hvarje forslad fånge.

Om ock fångtransportkostnaderna, hvilka för år 1889 utgjorde sammanlagdt 268,717 kronor 89 öre, i och för sig betraktade, uppginge till afsevärda summor, måste dock, enligt hvad fångvårdsstyrelsen vidare yttrat, medgifvas, att de, jemförda med antalet forslade fångar, icke stälde sig synnerligen höga, helst i ett land med så stor utsträckning som vårt, der ofta nog vid fångforsling betydliga väglängder tillryggalades.

Styrelsen har vidare erinrat, hurusom Kongl. Maj:t för fångforsling å statens jernvägar redan genom kongl. brefvet den 25 november 1863 meddelat bestämmelser samt sedermera den 30 april 1881 derfor utfärdat fullständig taxa. Hvad anginge de enskilda jernvägarne, hade styrelsen den 16 november 1875 hos Kongl. Maj:t gjort framställning om stadgande jemväl för dem af vissa allmänt gällande bestämmelser angående fångforsling derå, men Kongl. Maj:t hade enligt bref den 30 april 1881, efter det utlåtande i ärendet inhemtats såväl af jernvägs trafikstyrelsen och fångvårdsstyrelsen som af styrelser för enskilda jernvägar, funnit skäl icke vara för handen att då meddela några dylika bestämmelser, utan hade Kongl. Maj:t förklaradt, att fångvårdsstyrelsen egde fortfarande såsom dittills träffa aftal med styrelser för de enskilda jernvägarne angående verkställande af fångforsling, äfvensom att på styrelsen skulle ankomma att, der sådant ansåges nödigt, hos Kongl. Maj:t göra framställning om fastställandet af särskilda bestämmelser i nämnda hänseende att gälla för vissa jernvägar.

De utvägar, som sålunda erbjudit sig till fångtransporternas ändamålsenliga ordnande, hade styrelsen städse varit angelägen att tillgodogöra. Sålunda hade styrelsen icke blott, så fort nya bandelar

blifvit af staten färdigbyggda och för trafik upplåtna, med skyndsamhet vidtagit åtgärder i berörda syfte, utan jemväl, i den mån som enskilda jernvägar tillkommit och visat sig vara af betydelse för fångars forsling, föranstaltat om aftal genom vederbörande länsstyrelser angående deras användning för nämnda ändamål. Dock måste gifvetvis, oberoende af de sålunda fogade anstalterna, alltid förekomma en hel del fall, då forsling af häktad person af en eller annan anledning icke kunde eller borde uppskjutas till dess sådan jernvägslägenhet inträffade, hvarmed han kunde fortskaffas, i hvilket afseende styrelsen framhållit, att fångforsling såväl å statens som i allmänhet äfven å de enskilda jernvägarne endast finge ske med vissa tåg.

Hvad särskildt Elfsborgs län beträffade, från hvars fångvårdskostnadsliqvider revisorerne velat hemta stöd för sin åsigt, att jernvägarne icke i önskvärd mån användes för fångars forsling, har styrelsen upplyst, att sådan på grund af ingångna aftal verkställes å Uddevalla—Venersborg—Herrljunga, Herrljunga—Borås samt Bergslagernas och Fredrikshald—Sunnanå inom nämnda län gående jernvägar. Styrelsen ansåge sig för öfrigt böra framhålla, att om ock ett eller annat fall kunde uppvisas, då fångtransport skett med skjuts, ehuru den lämpligare kunnat ske med annat fortskaffningssätt, sådana transporter dock utgjorde ett högst obetydligt fåtal i förhållande till den stora mängden inom rikets olika delar verkställda fångforslingar. Dertill komme, att dylika transporter väl uteslutande egt rum i fall, när å landsbygden häktad person forslats till närmaste förpassningsort genom kronobetjeningen, öfver hvilken styrelsen icke hade att direkt förfoga. Emellertid hade styrelsen förnyade gånger, vid förekomna anledningar, hos Kongl. Maj:ts vederbörande befallningshafvande anhållit om åtgärder i syfte såväl att i möjligaste mån sätta de extra fångtransporterna i förbindelse med de å jernvägarne anordnade ordinarie transporter som att i öfrigt, då så lämpligen kunde ske, fångforsling måtte med jernväg verkställas. Såsom hos styrelsen förvarade handlingar utvisade, hade styrelsens revision icke underlåtit att med uppmärksamhet följa frågan angående fångtransporternas verkställande i de olika orterna på det för kronan fördelaktigaste sätt, dervid i detta hänseende upprepade anmärkningar blifvit af revisionen gjorda och af styrelsen till behandling upptagna.

Hvad emellertid vidkomme den af Riksdagens revisorer uttalade åsigt, att jernvägarnes användning för fångars forsling skulle medföra väsentliga besparingar i de för dylik forsling erforderliga kostnader, ansåge sig styrelsen böra göra den anmärkning, att om ock detta anta-

gande kunde anses obetingadt gälla med afseende å statens jernvägar, hvilka också öfverallt, der de funnes att tillgå, begagnades för fångars transport, den besparing i utgift, som kunde vinnas genom forslingens verkställande å enskild jernväg, mången gång i följd af den högre ersättning, som i allmänhet af dylik jernväg betingades, vore mindre afsevärd. I sådant afseende ville styrelsen erinra om de vilkor för fångforslingars bestridande, som af styrelserna för vissa enskilda jernvägar blifvit ifrågasatta i deras ofvan omförmälda utlåtanden i fråga om allmänna bestämmelsers utfärdande för fångars forsling å de enskilda banorna.

Beträffande slutligen revisorernes uttalande derom, att fångförare vore berättigad till ersättning för transport af effekter i fall, då sådan ej syntes behöflig, samt att den ersättning, som fångförare egde åtnjuta, då skjuts begagnades, vore allt för hög och borde kunna i någon mån nedsättas, har styrelsen nämnt, att dylika ersättningar utginge enligt gällande skjutsstadga och Kongl. Maj:ts vid olika tillfällen meddelade bref och beslut, hvarjemte med afseende å så väl berörda ersättningar som revisorernes uttalande att möjligen, i och för fångtransportkostnadernas nedbringande, en genomgripande förändring erfordrades i organisationen i dess helhet för fångars forslande, styrelsen meddelat, att styrelsen, som redan den 18 januari 1889 upptagit till utredning frågan angående regleringen af fånggevaldigerstjänsterna, hade för afsigt att, i sammanhang med blifvande förslag i sagda ärende, jemväl behandla frågan om fångförares aflöningar och de ersättningar, som i öfrigt borde dem tillkomma.

Utskottet har till en början velat erinra, att, då fångvårdsstyrelsen i sitt ofvannämnda utlåtande angifvit, att kostnaden för fångars transport i medeltal för år 1889 kunde anses utgöra 13 kronor 63 öre för hvarje fånge, styrelsen såsom grund för sin beräkning utgått från antalet under året nykomne fångar; men då i detta antal, utgörande 19,715, intagits jemväl sådane nykomne fångar, som i saknad af tillgång till böters gäldande införts i häkte för undergående af förvandlingsstraff, synes styrelsens beräkning i någon mån vilseledande, enär transporten af sistnämnde fångar, för år 1889 utgörande 13,647, kan antagas i regeln hafva föranlett obetydliga, ofta inga kostnader, ett antagande, som särskildt gäller de i Stockholms ransakningsfängelse och Göteborgs länsfängelse intagne bötessittare, hvilkas antal år 1889 uppgick till 6,911.

Hvad sjelfva hufvudfrågan vidkommer, så och då kostnaden för fångtransporten, såsom ofvan antydts, uppgår till afsevärdt belopp och ett nedbringande af denna kostnad synes önskvärdt samt, på sätt revi-

sorerne anført, och äfven af fångvårdsstyrelsens yttrande i ämnet framgår, fångtransporten i vissa fall skett med skjuts, ehuru den lämpligare kunnat ske med annat fortskaffningsmedel och sålunda medfört större kostnad än som vederbort, har utskottet ansett Kongl. Maj:ts uppmärksamhet böra fästas å förevarande angelägenhet, på det att, om sådant efter närmare utredning af frågan befinnes vara af förhållandena påkalladt, en förändring i organisationen af fångforslingen i dess helhet må genomföras.

Utskottet hemställer därför,

att Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huru vida åtgärder lämpligen må kunna vidtagas till fångforslingens anordnande på sådant sätt, att kostnaderna för densamma må kunna nedbringas.

§ 4.

(Rev.-ber. pag. 31; — utl. pag. 385—387.)

*Ang. krono-
arbets-
stationen å
Tjurkö.*

Angående sysselsättandet af de å kronoarbetsstationen å Tjurkö intagne försvarslöse är, enligt hvad revisorerne meddelat, den 9 juli 1877 emellan fångvårdsstyrelsen och konsulen F. H. Wolff upprättadt kontrakt, enligt hvilket det åligger arbetsentreprenören att utan någon kostnad för fångvården i godt skick underhålla de honom tillhöriga byggnader och lägenheter, hvilka upplätas till fångvårdsstyrelsens disposition, samt att, i den mån ökad styrka gör sådant nödvändigt, uppföra och bereda erforderliga logement och bostäder för manskap och befäl.

Revisorerne, som besökt nämnda arbetsstation, hafva med anledning deraf meddelat att, ehuruval arbetsentreprenören icke syntes kunna tillförbindas att för ifrågavarande arbetspersonal, hvilkens sysselsättande för entreprenörens räkning vore beroende af förenämnda kontrakt, deri kontrahenterne tillförsäkrat sig ett års uppsägningstid, bygga logement med den fullständiga inredning, som kunde anses lämplig i statens för en oafbruten följd af år afsedda fängelsebyggnader och det ej heller borde ifrågakomma, att staten skulle å ofvanberörda, enskild person tillhöriga område uppföra fullt tjenliga och tidsenliga byggnader för tvångsanstaltens behof, de dock icke ansett sig böra underlåta att fästa uppmärksamheten å det otillfredsställande skick, hvori de för arbetsman-

skapets inrymmande å Tjurkö uppförda byggnader befunde sig; och hade revisorerne funnit så mycket större skäl att nu fästa uppmärksamheten å detta förhållande, som Riksdagens år 1884 församlade revisorer, med anledning af det besök, de gjort å omförmälda plats, framhållit, att anordningar borde vidtagas till åstadkommande af förbättring i berörda lokaler, utan att, så vidt revisorerne kunna inhemta, åtgärder vidtagits i det antydda syftet.

Enligt ofvan åberopade kontrakt af den 9 juli 1877 skulle hvarje dagsverke, så af arbetsföre som af mindre arbetsföre, af entreprenören godtgöras fångvården med tjugusex öre, hvarjemte entreprenören vore förbunden erlægga öfverbetings- och flitpenningar till manskapet i enlighet med de bestämmelser, som med afseende å manskapets arbetsskicklighet och flit m. m. ansåges lämpliga och af arbetsstationens föreståndare godkändes. Då, enligt hvad revisorerne inhemtat, dessa flitpenningar uppginge till betydliga belopp, hade revisorerne velat uttala den åsigt, att någon förhöjning borde kunna betingas i det till statsverket utgående dagsverkspriset, äfven om någon minskning i flitpenningarne deraf skulle föranledas.

Vid besöket å ifrågavarande kronoarbeitsstation hade revisorerne slutligen iakttagit, att frie arbetare sysselsattes med stenarbeten i omedelbar närhet till de stengårdar, der kronoarbeitskarlarna arbetade, samt att, till följd deraf och med anledning af arbetets anordning i öfrigt, kommunikation emellan de frie arbetarne och arbetsmanskapet å stationen icke kunnat förebyggas; hvilket oegentliga och mot särskild, i förenämnda kontrakt intagen bestämmelse stridande förhållande revisorerne ansett sig böra anmärka.

Uti sitt ofvannämnda utlåtande har fångvårdsstyrelsen i fråga om berörda logementers otillfredsställande skick anført, att, sedan Riksdagens år 1884 församlade revisorer fäst uppmärksamheten på enahanda förhållande, styrelsen uti ett den 12 december nämnda år deröfver afgifvet utlåtande meddelat, hurusom direktören vid stationen i infordradt yttrande anført, att sofrummen, hvilka vore byggda enligt af fångvårdsstyrelsens byggnadschef uppgjorda och af styrelsen godkända ritningar, efter en genomgående reparation år 1882 befunnes så ändamålsenliga, som de, enligt direktörens förmenande, kunde blifva, om i betraktande toges, att byggnaderna endast vore af provisionel natur och af enskild entreprenör, som åtagit sig kronoarbeitskarlarnes sysselsättande, uppförda, i följd hvaraf vid desamma icke kunde fästas sådana anspråk, som på byggnader, uppförda af staten; — att, hvad kubikinnehållet i sofrummen vidkomme, detta syntes vara tillfredsställande, då antalet kronoarbeits-

karlar hölle sig vid en siffra af omkring 300 man, och om i betraktande toges, att rummen genast på morgonen rengjordes och vädrades samt manskapet under dagen icke der uppehölle sig mer än en timme, under hvilken tid derförutom middagsmåltiden intoges i annan lokal, hvadan alltså luften i rummen hunne fullt renas, så att, då manskapet klockan 8 på aftonen inkomme, ej någon förskämd luft sedan morgonen der finnes kvar; — att logementerna innehölle 86,268,80 kubikfot, hvilket, fördeladt på 300 man, gjorde omkring 290 kubikfot luft per man, samt att, då vid tiden för kasernens byggande det i Sverige för äldre soldatkaserner vanligaste kubikinnehållet per man var omkring 303 kubikfot, vid jemförelse mellan sådana kaserner och logementerna å Tjurkö skilnaden syntes vara obetydlig, särdeles som manskapet vanligen flere timmar på dagen vistades inom soldatkasernen; på grund hvaraf allt styrelsen ansåge några särskilda anordningar till logementernas förbättring icke vara erforderliga. — 1884 års statsutskott och Riksdag hade också delat denna uppfattning och ansett revisorernes framställning icke påkalla någon åtgärd.

Sedan denna tid hade manskapets numerär, som år 1884 höll sig vid en siffra af 300 man, allt mera nedgått och uppginge numera endast till omkring 200 man, i följd hvaraf kubikinnehållet luft på hvarje man, som år 1884 utgjorde cirka 290 kubikfot, nu utgjorde omkring 430 kubikfot, och då härtill komme att, om det förslag i fråga om utsträckt tillämpning af straffarbets verkställighet i enrum, som af styrelsen den 24 april 1889 blifvit afgifvet och för närvarande vore beroende på Kongl. Maj:ts pröfning, skulle komma att godkännas, stationen å Tjurkö skulle komma att såsom sådan upphöra och manskapet förflyttas till centralfängelset i Karlskrona, numera än mindre skäl än år 1884 syntes förefinnas att vidtaga någon åtgärd i det af revisorerne angifna syftet. Enligt hvad styrelsen inhemtat hade emellertid arbetsentreprenören efter tiden för revisorernes besök företagit honom åliggande reparation, rengöring och målning af logement.

Vidkommande derefter den ifrågasatta höjningen i dagsverkspriset, så hade styrelsen infordrat yttrande från arbetsentreprenören, huru vida han icke skulle vara villig att höja den i nu gällande kontrakt bestämda dagsverkssättningen; och hade han med anledning deraf anfört, att, då kongl. reglementet angående arbetspremier vid de centrala straff- och tvångsarbetsanstalterna i riket den 24 oktober 1890, som icke obetydligt begränsade kronoarbetsmanskapets arbetsförtjenst, otvifvelaktigt komme att minska de skickligaste karlarnes arbetslust och således skulle medföra den verkan, att entreprenören finge mindre arbete utfördt än

hvad eljest blefve fallet; då dessutom antalet kronoarbetskarlar de senare åren knappast uppgått till 200 man, hvaraf blott cirka 140 å 150 varit anstälde i hans arbeten, men byggnaderna för såväl manskap som befäl varit afsedda för 400 man och genom räntor och underhåll för dessa dyrbara anläggningar stora omkostnader för hvarje år måste uppstå; då konkurrensen i stenhuggeriindustrien under senaste tiden betydligt ökats; och då entreprenörens utgifter i dagsverksafgifter och premier för förenämnda arbetsstyrka jemte räntor å byggnaderna, reparationer och transportkostnader årligen utgjort cirka 60,000 kronor — det vore honom omöjligt att för närvarande betala högre dagsverksafgift. — Med afseende å denna entreprenörens förklaring och i betraktande af det läge, i hvilket, såsom ofvan blifvit yttradt, frågan om stationens kvarblifvande å Tjurkö befunde sig, hade styrelsen ansett revisorerne framställning i denna del icke böra till någon åtgärd föranleda.

Hvad slutligen anginge den af revisorerne anmärkta kommunikation, som skulle ega rum mellan frie arbetare och kronoarbetsmanskapet, så hade direktören vid stationen i infordradt yttrande bestridt, att sådan kommunikation förekommit, och meddelat, att anordningarna vid arbetena också vore af beskaffenhet att förebygga all gemenskap mellan frie arbetare och arbetsmanskapet; och hade styrelsen endast att härtill foga den upplysning, att styrelsen senast i skrifvelse den 28 mars 1887 meddelat direktören föreskrift att förekomma obehörig gemenskap emellan tvångsarbetsfångarne och det fria arbetsmanskapet.

Med anledning af revisorerne meddelande derom, att de för inhyssande af kronoarbetsmanskapet å Tjurkö anordnade byggnader befinna sig i ett otillfredsställande skick, har utskottet, som föreställer sig, att revisorerne framställning i denna del afser ett uttalande derom, att de lokaler, i hvilka manskapet är förlagdt, icke äro i sanitärt hänseende ändamålsenliga, velat uttala den mening, att det synes oegentligt, att de å denna anstalt intagne, enligt lagen angående lösdrifvares behandling samt fattigvårdsförordningen dömda personer underkastas sämre förhållanden än dem, som beredas de i rikets fängelser förvarade fångar, hvilka der undergå straff för begångna brott.

Likaledes har utskottet, sedan revisorerne upplyst derom, att arbetet vid ifrågavarande station är så anordnad, att kommunikation emellan frie arbetare och arbetsmanskapet å stationen icke kunnat förebyggas, velat uttala önskvärdheten deraf, att åtgärder måtte vidtagas till berörda missförhållandes rättande.

Då emellertid, enligt hvad fångvårdsstyrelsen i sitt förenämnda utlåtande meddelat, arbetsentreprenören, efter tiden för revisorerne besök

vid kronoarbetsstationen å Tjurkö, företagit honom åliggande reparation, rengöring och målning af stationens logementer samt, på grund af hvad styrelsen vidare anført, utsigt förefinnes, att stationen å Tjurkö kommer att såsom sådan upphöra och manskapet förflyttas till centralfängelset i Karlskrona, anser utskottet någon särskild åtgärd från Riksdagens sida icke böra i detta ärende för närvarande påkallas, men har velat förhållandet för Riksdagen

omförmåla.

Arméförvaltningen.

§ 5.

(Rev.-ber. pag. 66; utl. pag. 388—390).

*Ang. efter-
skänkande af
ett på grund
af försenad
leverans för-
suttet vite.*

På grund af ett emellan arméförvaltningens artilleridepartement och aktiebolaget Atlas den 23 mars 1889 upprättadt kontrakt skulle bolaget, enligt hvad revisorerne meddelat, före den 1 oktober samma år till kronan leverera 16 stycken ammunitions- och 20 stycken redskapsvagnar för 700 kronor stycket. I § 8 af detta kontrakt hade intagits följande bestämmelse: »Skulle den nu kontraherade leveransen icke vara i allo fullgjord inom stadgad tid, vare kongl. arméförvaltningen berättigad anskaffa det bristande antalet fordon på bolagets bekostnad, i afseende å såväl möjligen blifvande högre anskaffningskostnad, som den kostnad i öfrigt, hvilken genom föranstaltande af skyndsamt fullgörande af hvad som brister förorsakas kan; och böte bolaget i sådant fall sex (6) procent af de icke levererade fordonens värde efter nu öfverenskommet pris».

Enligt arméförvaltningens beslut den 18 september 1889 hade bolaget erhållit anstånd med leveransen till den 15 november samma år; men densamma hade emellertid fullgjorts på det sätt, att först den 12 nästföljande december levererats 4 ammunitions- och 5 redskapsvagnar samt den 16 i sistnämnda månad 12 ammunitions- och 15 redskapsvagnar. Till följd af ofvanberörda bestämmelse skulle bolaget alltså hafva varit skyldigt att böta 6 procent af de inom föreskrifna tid icke levererade fordonens värde, eller 378 kronor för den första och 1,134 kronor för den senare leveransen. Artilleridepartementet hade dock, enär upplyst blifvit, att kronan ej vållats någon skada eller annan olägenhet i följd af leveransens försenande, utan afdrag anordnat beloppen, nemligen 6,300 kronor för den ena och 18,900 kronor för den andra leveransen.

Detta förhållande hafva revisorerne anmärkt, under erinran att det vore af vigt att, der ej särskilda omständigheter i vissa fall kunde föranleda undantag, de för kronans räkning upprättade leveranskontrakten noggrant tillämpades, på det ej den uppfattning måtte göra sig gällande, att kontrakt med kronan skulle kunna brytas med mindre risk än aftal enskilda personer emellan.

Ett ytterligare skäl för kronan att i fall sådana som ifrågavarande icke efterskänka böter syntes revisorerne ligga i den omständighet, att serafimerlasarettet, som, på grund af kongl. brefvet den 23 augusti 1854, egde tillgodonjuta rätt till de för försummade persedelleveranser för landtförsvaret ålagda böter, derigenom undandragits en detsamma rätteligen tillkommande intäkt.

I häröfver afgifvet utlåtande har arméförvaltningen å artilleridepartementet anfört, att med den leverans, hvarom här vore fråga, väl varit afsedt att för positionsartilleriets räkning anskaffa erforderlig materiel, men att, då begärda anslagsmedel till uppsättande och utbildande af en positionsartilleritrupp af Riksdagen förvägrats, manskap ännu saknades för denna materiels behöriga handhafvande. Då, till följd häraf, hinder mött för öfningars anställande med ifrågavarande materiel och sålunda någon skada eller olägenhet ej kunde sägas hafva uppstått af dröjsmålet med leveransernas fullgörande, samt enär, enligt 35 § 3 mom. af kongl. kungörelsen den 10 maj 1889, angående tillämpning under viss tid af förändrade föreskrifter rörande statens upphandlings- och entreprenadväsende, vederbörande myndighet lemnats full befogenhet att, med hänsyn till förekommande omständigheter, eftergifva försuttet vite i sin helhet eller till någon del, hade i förevarande, liksom i flera liknande fall, arméförvaltningen funnit sig kunna eftergifva de stadgade böterna, helst en sådan eftergift syntes ega stöd i Kongl. Maj:ts beslut den 13 maj 1887, hvarigenom, på ansöknings af Finspongs aktiebolag, bolaget delvis befriats från böter, som arméförvaltningens artilleridepartement ådömt bolaget för försenade kanonleveranser, samt för öfrigt stå i öfverensstämmelse med de åsichter om bötesstraffens sparsamma användande, som särskildt framhållits af de komiterade, hvilka haft i uppdrag att framlägga förslag till ofvanberörda ändrade föreskrifter rörande upphandlings- och entreprenadväsendet.

Härvid hade arméförvaltningen tillika framhållit, hurusom, till följd af Riksdagens vid beviljandet af anslagsmedel till krigsmateriel uttalade önskan om materielens anskaffning från inhemska verkstäder, förvaltningen vid sådana beställningars effektuerande vore uteslutande hänvisad till det fåtal industriidkare, som inom landet tillverkade så beskaffad

materiel, samt att — då en ensidig tillämpning af de för försenad leverans meddelade vitesbestämmelser, hvilka ansetts icke böra ur leveranskontrakten uteslutas, befarats kunna, synnerligast i händelse af deras tillämpning i sådana fall, då dröjsmålet icke förorsakat någon olägenhet, hos de få verkstadsegare, som här funnes att tillgå, förorsaka obenägenhet att, sedan de straffats med böter, inkomma med tillverkningsanbud — arméförvaltningen, som genom sådana anbuds uteblifvande skulle råka i icke ringa svårighet och bryderi vid beställningars utförande, äfven ansett denna omständighet vara af beskaffenhet att noga böra tagas i öfvervägande i de fall, då, såsom nu, försummade leveranser förelegat och således fråga uppstått om vitesbestämmelsernas tillämpning.

Lika med revisorerne ansåge arméförvaltningen det vara af största vikt, att bestämmelserna i de för kronans räkning upprättade leveranskontrakten noggrant tillämpades, och förvaltningen komme att framgent som hittills med omsorg vaka öfver ingångna förbindelsers noggranna uppfyllande; men oberoende häraf syntes dock den kontraherande myndigheten fortfarande böra, till fördel, enligt arméförvaltningens tanke, såväl för det allmänna som det enskilda, lemnas fri och öppen rätt att i fall, der dröjsmål med leverans förekomme, utan hinder af meddelade vitesbestämmelser och allt efter sig företeende omständigheter bestämma, om och i hvilken mån vite måtte kunna eftergifvas, äfven om derigenom serafimerlasarettet någon gång kunde komma att gå i mistning af den inkomst, som eljest genom böternas utkräfvande skulle tillfalla denna välgörenhetsinrättning.

Ehuruväl utskottet delar revisorerens uppfattning om vigten af att de för kronans räkning upprättade leveranskontrakt varda, äfven hvad deri intagna vitesbestämmelser beträffar, noggrant tillämpade, har dock utskottet, med afseende å hvad arméförvaltningen i detta ärende anfört, ansett revisorerens omförmälda framställning icke böra till någon vidare åtgärd

föranleda.

§ 6.

(Rev.-ber. pag. 69.)

Ang. förtydligande af vissa bestämmelser i tillämpningen vid vissa reseräkningars uppgörande af § 7 mom. 1 och gällande rese-§ 12 mom. 1 i resereglementet af den 11 februari 1881 samt § 29 mom. reglemente och skjutsstadga. 2 i stadgan angående skjutsväsendet den 31 maj 1878, förklarade Riks-

dagen i skrifvelse den 3 maj 1890 att, derest förenämnda författningsordalydelse i de åberopade paragraferna kunde lemna rum för en till missbruk ledande tolkning, det vore af vigt, att dessa stadganden så ändrades, att tydliga föreskrifter blefve meddelade angående den ersättning, hvilken för tjänsteresor i sådana fall, som de af revisorerne omförmälda, rätteligen borde utgå; och anhöll Riksdagen att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke en förtydligande ändring uti ifrågavarande stadganden måtte i det af Riksdagens revisorer antydda syfte vidtagas.

Jemte erinran härom hafva revisorerne nu omförmäلت, att vid granskning af 1889 års redogörelse öfver anslaget till rese- och traktamentspenningar under fjerde hufvudtiteln äfven under revisionsåret missbruk af förenämnda art i flera fall iakttagits; och hafva revisorerne såsom exempel härpå redogjort för reseräkningar, som af förrättningsmän afgifvits med anledning af ekonomiska besigtningar af soldattorp vid Vestgöta-Dals regemente.

Enligt hvad utskottet inhemtat har Kongl. Maj:t anbefalt kammarrätten och statskontoret att afgifva yttrande öfver Riksdagens ofvan omförmälda skrifvelse, men lärer sådant yttrande ännu icke hafva till Kongl. Maj:t inkommit; och då förevarande fråga alltså är under utredning, anser utskottet revisorerne nu gjorda framställning icke böra till någon särskild åtgärd föranleda; hvilket utskottet velat för Riksdagen

anmäla.

§ 7.

(Rev.-ber. pag. 72; utl. pag. 405.)

Vid granskning af räkenskaperna rörande anslaget till rese- och traktamentspenningar under fjerde hufvudtiteln hade revisorerne vidare funnit, att en löjtnant, boende inom Jönköpings lifkompanis område, hvilken såsom kompaniombud närvarit vid tre laga syner å soldattorp tillhörande Vestra härads kompani, bekommit ersättning jemväl för den del af resorna till och från förrättningarna, som fallit utom sistnämnda kompanis stånd.

*Ang. kompani-
ombuds ersätt-
ning för resor
till och från
syner å soldat-
torp.*

Då emellertid kongl. kungörelsen den 11 februari 1881 angående kostnadsersättning till militäre, landsstats- och ecklesiastike tjänstemän för en del resor inom tjenstgöringsdistrikten i § 4 föreskrefve, bland annat,

»att för officerare och underofficerare, hvilka äro boende utom kompaniets eller för staben utom regementets stånd, ersättningen skall utgå endast för den del af vägen, som ligger inom gränsen för kompaniets eller regementets stånd», hade revisorerne anmärkt ofvanberörda förhållande.

I häröfver afgifvet utlåtande har landshöfdingeembetet i Jönköpings län anført, att, om än, såsom revisorerne anmärkt, af förbisende till en inom lifkompaniets område boende löjtnant ersättning för resa inom Vestra härads kompani utgått jemväl för den del af färden, som fallit utom sistnämnda kompanis stånd, Kongl. Maj:ts befallningshafvande dock, vid det förhållande att i revisionsberättelsen icke lemnats uppgift om bemälda löjtnants hemvist och en del af Vestra härads kompaniområde, nemligen Forserums socken, tillhörde jemväl lifkompaniet, icke vore i tillfälle att i anmärkta hänseendet afgifva vidare förklaring.

Då revisorerne anförda framställning berör ett förhållande, som, sedan uppmärksamheten derå blifvit fäst, måste antagas föranleda anmärkning från vederbörande granskande embetsverks sida och i följd deraf underkastas rättelse, har utskottet ansett sig endast böra hvad i oförmälda afseende förekommit för Riksdagen

omförmäla.

Krigsskolan.

§ 8.

(Rev.-ber. pag. 76; — utl. pag. 406 och 407).

Ang. förändring i förändret af krigsskolans räkenskaper.

Enligt hvad revisorerne anført, hade rörande användandet under år 1889 dels af de till krigsskolan anvisade statsmedel och dels af elevernas afgifter särskilda räkenskaperna bilagda stater blifvit af Kongl. Maj:t den 23 november 1888 fastställda; och krigsskolans hufvudbok åtföljdes af tvenne särskilda kassaräkningar, innefattande den ena redovisning för anslaget enligt riksstat jemte skolans inkomster af arrenden, hyror och ersättningsmedel m. m., och den andra redogörelse för elevavgifterna och deras användning. Af dessa kassaräkningar inhemtades, bland annat, att kostnaden för böcker och instrument, som anskaffats för undervisningen, äfvensom en del kostnader för baler, för effekter, som af elever förstörts eller skadats m. m. och hvilka alla kostnader

varit af beskaffenhet att de, enligt § 83 i det för skolan gällande reglemente af den 14 augusti 1874 och faststæld stat, bort bestridas af de deponerade elevavgifterna, emellertid afförts å statsmedelsräkningen, som derefter, vid hufvudbokens afslutande, medelst omföring från redogörelsen öfver elevavgifterna derfor undfått godtgörelse. Enligt revisorernes mening skulle det i väsentlig mån bidra till ordning och öfverskådlig het i redovisningen, om förefallande utgifter utan sådan omgång direkt affördes i räkningen öfver det slags medel, som vore till deras bestridande afsedda.

Chefen för krigsskolan, som häröfver afgifvit infordradt utlåtande, har deri anført, att i § 83 af krigsskolans reglemente stadgades, bland annat: »anskaffandet af för undervisningen nödiga böcker och ritmaterialier m. m. ombesörjes af krigsskolan, men emot ersättning»; etc. Denna bestämmelse afsåge att tillförsäkra eleverna tillhandahållandet på ändamålsenligt sätt af de speciellt för undervisningen vid skolan erforderliga böcker, instrument och modeller samt öfrig dithörande undervisningsmateriel. En sådan anordning vore, hvad anskaffning af modeller och dermed jemförliga materialier beträffade, af lätt insedda skäl alldeles oundgänglig; och hvad anskaffningen af böcker och ritmaterialier m. m. beträffade, vore den för eleverna särdeles förmånlig och för dem önskvärd, enär de utan densamma skulle tvingas att allt för högt betala sina behof af ifrågavarande slag, beroende på den ringa afsättningen i vårt land och inom vår fåtaliga armé af literatur m. m. afsedd för den elementära officersutbildningen. En stor del af densamma hade nemligen krigsskolans elever till sina enda eller så godt som enda afnämare och måste med så ringa omsättning i och för sig ställa sig jemförelsevis dyr. Skulle till den oundgängliga anskaffningskostnaden läggas ett icke obetydligt förläggarearfvode m. m. dylikt, komme de fåtaliga exemplaren i ett orimligt högt pris. Till förekommande här af hade krigsskolan ej sällan af författarne måst direkt inköpa hela upplagor af dylika för hennes behof särskildt afsedda arbeten, hvilket på en gång kräft större utgifter, som först småningom kunnat blifva krigsskolan åter godtgjorda. Sammalunda hade ock förhållandet varit och måste blifva vid inköp af dyrbarare modeller, hvilkas anskaffningskostnad måste fördelas på eleverna af flere lärokurser, för att icke blifva orättvist tryckande.

Äfven hade inträffat, att under dyrare tider den approximativt beräknade pensionsavgiften icke räckt till samtliga de utgifter, som eleverna bort vidkännas, i hvilka fall krigsskolan måst förskottera skil-

naden, till dess densamma vid elevernas afgang från skolan blifvit kontant ersatt.

Dessa och flere andra förhållanden hade nödvändiggjort den anmärkta bokföringen, hvilken, enär den vore lämpad efter krigsskolans behof samt, då man kände dess orsaker och grunder, icke borde kunna anses svår att öfverskåda, syntes chefen böra bibehållas.

Utskottet, som, i likhet med revisorerne, anser att det skulle lända till tydlighet och öfverskådlighet i räkenskaperna, derest redogörelsen för de till krigsskolan anvisade statsmedlen blefve fullständigt skild från den redogörelse, som upptager elevafgifterna och deras användning, har af sådan anledning funnit sig böra hemställa,

att Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huru vida icke föreskrifter må böra meddelas till åstadskommande af den af revisorerne ifrågasatta förändring i förandet af krigsskolans räkenskaper.

Marinförvaltningen.

§ 9.

(Rev.-ber. pag. 95; utl. pag. 409 och 410.)

*Ang. öfver-
betalningar å
tvenne anslag.*

I riksstaten för år 1889 hade, enligt hvad revisorerne meddelat, reservationsanslagen till flottans nybyggnad och underhåll samt till flottans öfningar blifvit uppförda, det förra med 1,200,000 kronor och det senare med 670,000 kronor. Å anslaget till flottans nybyggnad och underhåll förefunnes vid revisionsårets början reservationer till belopp af 33,133 kronor 34 öre. Under samma år hade emellertid icke blott anslaget i dess helhet och reservationerna åtgått, utan jemväl derutöfver för med anslaget afsedda ändamål användts ett belopp af 52,504 kronor 99 öre, hvilket, på grund af kongl. brefvet den 10 april 1890, uppförts å anslagets besparingskonto såsom öfverbetalning. Alltså balanserade anslaget vid revisionsårets slut med en skuld af 52,504 kronor 99 öre, uppförd å nyssnämnda konto under rubriken »tillgångar vid årets slut, öfverbetalning».

Hvad åter anginge anslaget till flottans öfningar, förefunnes redan vid revisionsårets början en från föregående år balanserad öfverbetalning af 79,496 kronor 51 öre. Under revisionsåret hade detta anslag ytterligare öfverskridits med 28,975 kronor 45 öre, hvilket belopp, på

grund af ofvannämnda kongl. bref, likaledes uppförts å anslagets besparingskonto såsom öfverbetalning. Till följd deraf balanserade likaledes detta anslag vid revisionsårets slut med en skuld af tillsammans 108,471 kronor 96 öre, uppförd å anslagets besparingskonto under rubriken »tillgångar vid årets slut, öfverbetalning».

Dessa förhållanden hade revisorerne ansett sig böra bringa till Riksdagens kännedom.

Enligt hvad marinförvaltningen, med anledning af revisorerne anmärkningar vid granskning af förvaltningens räkenskaper för år 1889, anfört hade öfverbetalningen å anslaget till flottans nybyggnad och underhåll berott derpå, att Karlskrona stations andel af detta anslag blifvit för ifrågavarande år öfverskriden. Anledningen dertill hade bland annat varit, att en del arbeten och anskaffningar, som af brist på medel uppskjutits från föregående år, icke längre kunnat uppskjutas utan bort under år 1889 utföras, oaktadt den stationen för året anvisade del af anslaget icke blifvit med hänsyn jemväl till dessa utgifter beräknad, samt att en del arbeten blifvit dyrare än som kunnat förutses vid upprättande af förslaget till arbetsplan för året. Att utgifterna för underhållet af byggnader och materiel af så betydande omfång som de, hvilka flottan egde vid Karlskrona station, ett eller annat år öfverskrede den lemnade medelsanvisningen, torde knappt med fog kunna anses synnerligen anmärkningsvärdt. Då vid något föregående tillfälle sådant öfverskridande egt rum, hade icke heller anmärkning derom från statsrevisionens sida förekommit. Att förhindra den nu ifrågavarande öfverbetalningen skulle icke hafva låtit sig göra utan att, till men för flottans underhåll, inställa en del därför nödvändiga och redan påbörjade arbeten. Den enda åtgärd som kunde vidtagas blefve därför, att Marinförvaltningen anbefalde vederbörande ett noggrant iakttagande för framtiden af sin skyldighet enligt gällande reglemente att inkomma med anmälan om motsedd öfverbetalning i tillräckligt god tid, för att anordningar till öfverbetalningens förekommande måtte kunna ega rum. På grund häraf och då besparingar å öfriga anslag å 5:te hufvudtiteln för år 1889 lemnade tillgång till den genom öfverbetalningen skedda antecipation, som för öfrigt med ett senare års anslag till flottans nybyggnad och underhåll blifvit betäckt, hemställde marinförvaltningen, att den gjorda anmärkningen icke borde till vidare åtgärd föranleda.

Då, såsom marinförvaltningen anfört, den å anslaget till flottans nybyggnad och underhåll gjorda öfverbetalningen redan blifvit betäckt, synes någon vidare åtgärd med anledning af denna del af revisorerne förevarande framställning icke böra ifrågasättas.

Hvad deremot beträffar den af revisorerne anmärkta öfverbetalningen å anslaget till flottans öfningar, hvilken, enligt hvad revisorerne meddelat, från föregående år belöpt sig till 79,496 kronor 51 öre och under år 1889 ytterligare ökats med 28,975 kronor 45 öre samt sålunda vid sistnämnda års slut uppgått till 108,471 kronor 96 öre, har utskottet, som velat framhålla vigten deraf att ej dylika öfverbetalningar eller antecipationer å bestämde anslag må ega rum, ansett hvad revisorerne i detta hänseende anmärkt gifva anledning till framställning från Riksdagens sida hos Kongl. Maj:t ej allenast i syfte att det af revisorerne påpekade missförhållande må varda så fort sig göra låter undanröjdt, utan äfven för undvikande af dylika öfverbetalningar för framtiden.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes vidtagna åtgärder till återbringande af jemvigt i anslaget till flottans öfningar samt till förekommande för framtiden af antecipationer å samma anslag.

Stockholms stads kronoräkenskaper och länens landsböcker.

§ 10.

(Rev.-ber. pag. 130; — utl. pag. 417—419.)

Ang. användandet af anslaget till extra biträden hos länsstyrelsen i Stockholms län.

Vid granskningen af Stockholms läns landsbok hade, enligt hvad i revisionsberättelsen meddelas, revisorerne funnit, att af det till konungens befallningshafvandes förfogande ställda anslag till extra biträden hos länsstyrelsen ett belopp af 500 kronor tilldelats en pensionerad f. d. landsstatstjensteman för, enligt ordalydelsen i konungens befallningshafvandes beslut derom, det trägna och omfattande arbete, som af honom förrättats under första hälften af år 1889. Då ändamålet med berörda anslag syntes vara, att, jemte det förefintliga behof af extra arbetskrafter tillgodosåges, tillfälle bereddes de vid länsstyrelserna anstälde extra ordinarie tjenstemän till sådant arbete, hvarmed aflöning kunde förenas, hade revisorerne ansett sig böra fästa uppmärksamheten å omförmälda förhållande.

I anledning af denna framställning har Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Stockholms län afgifvit yttrande och deri anført, att läns-

styrelsen, hvars första omsorg måste vara, att de i ständig och stark tillväxt varande göromålen måtte kunna på bästa sätt skötas, trott berörda anslag vara i första rummet afsedt för ett nöjaktigt bestridande af göromålen. I den mån dermed kunde tillika beredas tillfälle att lemna en uppmuntran åt de obefordrade extra tjänstemännen, vore sådant visserligen äfven efter länsstyrelsens åsigt en god sak, men hvarken de om anslaget användning meddelade föreskrifter eller det knappt tillmätta anslaget hade syntes länsstyrelsen innebära annat, än att det extra biträde, hvaraf länsstyrelsen vore i behof, borde anskaffas på det för staten billigaste sätt. Denna uppfattning låge ock till grund för länsstyrelsens senaste framställning till Kongl. Maj:t om höjdt anslag till extra biträden. I berörda framställning af den 28 januari 1889 och som afsåge jemväl sistnämnda år hade länsstyrelsen utförligt redogjort för göromålens betydliga tillväxt under senare tiden och för de särskilda förhållanden, hvilka inom detta län föranledde ett i jemförelse med folkmängden vida högre antal ärenden än som förekomme i åtskilliga folkrikare län, dervid betonande mängden af handräckningsärenden, fattigvårdstvister, jordafsöndringar samt polis-, sundhets- och andra ordningsmål. Länsstyrelsen hade vidare yttrat, att den redan då ansåge förhållandena betinga anställande af en extra länsnotarie och att det ej kunde dröja länge, innan detta blefve nödvändigt, men att, då länsstyrelsen icke ifrågasatte anslag till en dylik befattning, sådant skedde med hänsyn dertill att länsstyrelsen egde tillfälle att erhålla ett synnerligen värderikt arbetsbiträde af en f. d. landtstatsembetsman. Länsstyrelsen hade därför tills vidare begärt endast 3,000 kronor om året i anslag för ändamålet, men Kongl. Maj:t hade efter statskontorets hörande genom bref den 21 juni 1889 beviljat endast 2,600 kronor för hvarterdera af åren 1889 och 1890.

I detta kongl. bref förekomme emellertid ingen antydning om att det af länsstyrelsen omförmälda användandet af en f. d. landsstatsembetsman såsom extra biträde mot betalning af ifrågavarande medel skulle möta något hinder, och tack vare den omständigheten, att en sådan utväg stätt länsstyrelsen öppen, hade de för förenämnda båda år beviljade medlen varit för ändamålet tillräckliga. Då länsstyrelsen nu gjorde särskild framställning till Kongl. Maj:t om anslag till extra biträden för framtiden, komme länsstyrelsen deri att, med hänvisande till göromålens stegring, framhålla, hurusom behofvet af en extra länsnotarie numera vore alldeles ofafvisligt, derest länsstyrelsen skulle förmenas att fortfarande anlita såsom extra biträde den erfarne och särdeles arbetsduglige f. d. landssekreteraren i länet, hvilken nu mot hälften af den

ersättning, som plägade anvisas åt extra länsnotarie, gjorde länsstyrelsen större gagn än af en sådan kunde påräknas. Länsstyrelsen hade därför hemställt om anslag till en extra länsnotarie, hvarigenom en med 1,000 kronor förökad kostnad skulle uppstå, men på samma gång förmått sig kunna tills vidare åtnöjas med samma anslag, som under de båda senaste åren, såvida det hittills tillämpade förfarandet att bereda extra biträde finge fortgå.

Den af revisorerne anmärkta åtgärden hade enligt länsstyrelsens förmenande således ländt till besparing för statsverket och, efter hvad länsstyrelsen kunde vitsorda, till afgjordt gagn för ärendenas handläggning. Skulle emellertid jemväl några andra hänsyn anses böra göra sig gällande i fråga om dispositionen af förevarande anslag, borde uttrycklig bestämmelse derom vara att förvänta. Skulle medlens användning inskränkas till extra ordinarie tjänstemän, såsom revisorerne tycktes önska, komme detta att, oafsedt det ofvan berörda fallet, medföra olägenhet, ty länsstyrelsen hade behöft och kunde fortfarande behöfva anlita såsom extra biträden personer, hvilka ej vore extra ordinarie tjänstemän.

Enligt hvad utskottet inhemtat, har Kongl. Maj:t, med anledning af länsstyrelsens förenämnda framställning om anslag till extra biträden för framtiden, jemlikt kongl. bref af den 23 sistlidne januari förklarar, att, då fullständig utredning ej föreläge derom att, äfven om f. d. landssekreteraren i länet ej vidare komme att användas såsom extra biträde hos länsstyrelsen, det erfordrades större belopp till extra biträden än som under senaste åren för sådant ändamål utgått, eller 2,600 kronor, det till Kongl. Maj:ts befallningshafvandes förfogande anvisade anslag för godtgörelse åt extra biträden finge för hvarterdera af åren 1891, 1892 och 1893 utgå med nämnda belopp, 2,600 kronor.

Jemte meddelande häraf har utskottet velat uttala den mening, att, om än genom en f. d. tjänstemans anlitan till extra biträde vid göromål å landskansli eller i öfrigt vid statens embetsverk större arbetsprodukt skulle kunna för tillfället åstadkommas, det dock torde i regeln för det allmänna vara mera gagneligt, att de till godtgörelse åt extra biträden anvisade medel användas till arfvoden åt extra ordinarie tjänstemän, hvilka i de göromål, de derigenom kunna tillförbindas att fullgöra, ej allenast varda pröfvade med hänsyn till framtida befordran utan äfven vinna den erfarenhet om ärendenas behandling, som för en sådan befordran är önskelig.

Hvad i detta ämne nu förekommit har utskottet emellertid icke ansett böra till någon Riksdagens åtgärd

föranleda.

§ 11.

(Rev.-ber. pag. 130; — utl. pag. 419—472).

Revisorerne hafva i vissa hänseenden framställt anmärkningar emot det sätt, hvarpå folkskoleinspektörernes resor äro anordnade; och hafva förklaringar deröfver från vederbörande afgifvits. Då emellertid denna fråga beröres i Kongl. Maj:ts uti statsverkspropositionen under åttonde hufvudtiteln intagna förslag i fråga om förhöjning i anslaget, till arfvoden och resekostnadsersättning åt folkskoleinspektörer, kommer utskottet att framdeles under riksdagens lopp vid behandlingen af berörda utgiftsanslag meddela yttrande i förevarande ämne; hvilket utskottet skolat för Riksdagen

anmäla.

Svenska akademien.

§ 12.

(Rev.-ber. pag. 286; — utl. pag. 484 och 485.)

Enligt hvad en vid svenska akademiens räkenskap fogad afskrift af akademiens räkning för donerade fonder år 1889 utvisade, hade den Zibethska fondens behållning vid årets början utgjort 7,474 kronor 25 öre, deraf i donerad kapital 2,250 kronor och besparade räntemedel 5,224 kronor 25 öre. Af samma handling framginge vidare, att fondens inkomster belöpt sig till 112 kronor 50 öre, utgörande fonden tillgodoförd ränta å det donerade kapitalet, hvaremot någon ränteinkomst å förenämnda besparade räntemedel icke funnes i räkningen upptagen. Detta sistnämnda förhållande hade revisorerne ansett sig böra anmärka; hvarjemte revisorerne fäst uppmärksamheten derå, att uppgift saknades, på hvad sätt och mot hvilka säkerheter fondens behållning vore placerad.

Med åberopande af sin den 6 november 1884 lemnade redogörelse för den Zibethska donationens beskaffenhet, af hvilken framginge, att akademien genom mom. 8 i en af de Zibethska arfvingarne godkänd

och af Kongl. Maj:t den 5 oktober 1809 stadfäst stadga erhållit oin-skränkt rätt att på hvad sätt »hon finner tjenligt» förfoga öfver fondens afkastning, hade akademien uti infordradt yttrande tillagt, att hon ej ansett lämpligt att, när det Zibethska priset, hvilket årligen utfästes som belöning för en dikt till upplifvande af något bland fäderneslandets stora minnen, icke kunnat utdelas, beräkna ränta på sjelfva de besparade medlen, helst fonden i alla fall genom besparingar vuxit från 2,250 till 7,474 kronor. Det fria förfogande, som anförda stadga lemnat akademien öfver fondens afkastning, hade synts akademien inbegripa en liknande frihet, visserligen icke med afseende å räntan af det ursprungligen donerade kapitalet, men med afseende å räntan af de besparade medlen, hvilka senare i sjelfva verket enligt nämnda stadga skulle kunna hafva användts för andra ändamål och således ej behöft läggas till den ursprungliga fonden.

Med afseende å placeringen af fondens medel hade akademien upplyst, att dessa vore placerade i Allmänna hypoteksbankens 4 $\frac{1}{2}$ procent obligationer af 1880.

Utskottet, som delar revisorerernes mening derom, att i räkenskapen öfver förenämnda fond bör redovisas ej allenast räntan å fondens ursprungliga kapital utan äfven den å derutöfver befintlig behållning upplupna ränta, föreställer sig att, sedan anmärkning i omförmälda hänseende blifvit gjord, rättelse icke skäligen kan uteblifva, helst redan i förevarande räkenskap någon räntevinst måste med afseende å akademiens upplysning om räntefoten för akademiens medel anses hafva blifvit å berörda behållning bokförd; och då den af akademien meddelade uppgift å den säkerhet, hvaremot fondens medel äro placerade, kan antagas komma att för framtiden inflyta i fondens räkenskaper, har utskottet för närvarande endast velat förhållandet för Riksdagen

omförmäla.

Amiralitetskrigsmanskassan.

§ 13.

(Rev.-ber. pag. 341; — utl. pag. 485—490).

*Ang. bok-
föringen af
kassans kon-
tanta behåll-
ning vid
revisionsårets
slut.*

Enligt hvad revisorerne af amiralitetskrigsmanskassans räkenskaper för revisionsåret inhemtat, hade kassans kontanta behållning, utgörande å allmänna pensionsfonden 69,979 kronor 50 öre, å gratialfonden 23,441 kronor 9 öre och å pensionsfonden 58,997 kronor 26 öre, vid årets slut

varit hos kassans kassör innestående. Då emellertid genom Kongl. Maj:ts cirkulär till samtliga penningförvaltande allmänna verk och inrättningar den 26 augusti 1873 föreskrifvits, att i de fall, der ej andra stadganden redan funnes meddelade, allmänna verks och inrättningars för löpande utgifter icke behöfliga behållningar skulle, der sådant utan olägenhet kunde ega rum, uti bankinrättning på depositions- eller upp- och afskrifningsräkning insättas och endast vid behof derifrån uttagas, hade revisorerne anmärkt, att den sålunda meddelade föreskriften icke iakttagits i afseende å ifrågavarande kassas tillgångar.

I häröfver afgifvet utlåtande har direktionen öfver amiralitetskrigsmanskassan anført, att på grund af såväl här ofvan åberopade kongl. cirkuläret som ett under den 29 november 1872 till direktionen aflåtet kongl. bref, hvarigenom uppå hemställan af direktionen och efter amiralitetsstaternas hörande Kongl. Maj:t medgifvit, att kassans kontanta penningar finge i någon af de i Karlskrona varande, behörigen oktrojerede bankinrättningar insättas mot den ränta, som i förhållande till den tid, medlen komme att innestå, kunde betingas, hade, såvidt möjligt varit, iakttagits, att efter den 10 i hvarje månad, då ett större antal af de pensions- och gratialstagare, som personligen eller genom ombud afhemta sina pensioner eller gratial, blifvit liquiderade, och det kontanta behovet fördenskull närmelsevis kunde beräknas, af kassans medel hos kassören i allmänhet ej innestått mera än 5,000 å 6,000 kronor. Enär deremot under de första dagarne i hvarje månad utbetalningarna af pensioner och gratial måste börja två å tre timmar före den tid, då bankinrättningarna öppnades, och till följd af det stora antalet närvarande pensionärer eller gratialister expedierandet borde, såvidt möjligt, icke uppehållas af genomräknande och ordnande af från banken uttagna medel, hade den sista i hvarje månad så ordnats, att kassören kunde begynna följande månads utbetalningar med inneliggande cirka 20,000 å 10,000 kronor, beroende på huru vida den inträdande månaden vore kvartalsmånad eller icke.

Härtill komme att den sista december eller den dag, vid hvilken kontanta behållning revisorerne fäst sin uppmärksamhet, kassan måste för emottagande af inflytande ränteliquider hållas öppen efter den timme, då bankerna stängdes, och således, såväl till följd häraf som genom brådskan med afslutandet af årets kassaräkning svårighet uppstode att samma dag kunna insätta i bank de för följande dag möjligen obehöfliga penningarne.

Hvad särskildt vidkomme de af revisorerne anmärkta beloppen, vore verkliga förhållandet följande:

Den 31 december 1889 upptogs räkenskaperna, såsom ofvan nämnts, ett sammanräknadt kontant belopp af kronor 152,417: 95.

Af detta belopp finnes samma dag:

på folioräkning i Kristianstads enskilda bank			
		kronor 129,000: —	
emot redovisning hos kassans			
ombud i Stockholm	»	11,548: 68.	
emot redovisning hos kassans			
ombudsman	»	243: 69.	
kontant hos kassören.....	»	11,625: 58.	» 152,417: 95.

Såväl pensions- som gratialfondens hufvudbok hänvisade hvar för sig å kontot för folioräkning till den uti pensionsfondens fjerde verifikationsband intagna, af Kristianstads enskilda bank utfärdade uppgiften rörande kassans folioräkning; och inhemtades af samma vid direktionens utlåtande i afskrift fogade uppgift, såväl inestående behållningen den 1 januari 1889 som ock de under årets lopp gjorda insättningar eller uttagningar äfvensom att den 31 december samma år funnos inestående 129,000 kronor.

Enär de af kassans ombud i Stockholm och kassans ombudsman innehafda medlen vore på direktionens befallning utbetalta förskott, som skulle till kassan redovisas, vore desamma icke upptagna i de till kammarrätten aflemnade räkenskaperna, utan angäfvos såsom en kontant behållning.

Att ofvanberörda cirkulär iakttagits, inhemtades dessutom deraf, att den kassan för å folioräkning insatta medel under nämnda år tillkomna ränta utgjorde 2,997 kronor 83 öre enligt nyss omförmälda afskrift.

Utskottet delar revisorernes uppfattning derom, att det sätt, hvarpå amiralitetskrigsmanskassans räkenskaper i förevarande hänseende äro uppställda, måste gifva anledning till antagandet, att vid revisionsårets slut tillsammans 152,417 kronor 95 öre voro hos kassans kassör kontant inestående och att således föreskrifterna i kongl. cirkuläret den 26 augusti 1873 icke i afseende å berörda behållning iakttagits. För att räkenskapen skulle kunnat upplysa, om att så icke varit förhållandet, hade erfordrats, att vid den utgående balansen för tillgångar, i hvilken kontanta behållningen upptagits till förenämnda belopp, en sådan redovisning öfver denna behållning, som i direktionens omförmälda förklaring meddelats, blifvit införd. Då emellertid, sedan uppmärksamheten nu blifvit fäst å förhållandet, kan antagas, att rättelse i anmärkta hänseendet

är att för framtiden emotse, har utskottet endast velat förhållandet för Riksdagen

omförmäla.

Folkskolelärares pensionsinrättningar.

§ 14.

(Rev.-ber. pag. 351; utl. pag. 491.)

Förutom den granskning folkskolelärares pensionsinrättningars räkenskaper inom kammarrätten i vanlig ordning underginge, öfversåges enke- och pupillkassans förvaltning och räkenskaper, enligt hvad revisorerne meddelat, hvar tredje år af dertill utaf Kongl. Maj:t förordnade revisorer; men någon särskild revision egde ej rum i afseende å folkskolelärares pensionsinrättning, hvilken säkerhetshandlingar följaktligen icke oftare granskades än vid de inventeringar, som företoges af Riksdagens revisorer.

Ang. inventering af folkskolelärares pensionsinrättning.

Direktionen öfver folkskolelärares pensionsinrättning har i ett i anledning af deuna revisorerens framställning afgifvet utlåtande, anført att anledningen, hvarför folkskolelärares enke- och pupillkassas — likasom äfven elementarlärares enke- och pupillkassas — förvaltning och räkenskaper underginge den af revisorerne omförmälda särskilda granskning vore, att i dessa begge kassor inginge enskilda delegare, hvilka med årliga afgifter bidroge till bestridande af kassornas utgifter, och att de särskildt utsedde revisorerne vore att anse såsom delegarnes representanter vid kassornas förvaltning. Enligt § 36 af reglementet för folkskolelärares enke- och pupillkassa den 15 oktober 1875 skulle derföre ock bland den kassans revisorer finnas minst en ordinarie eller i folkskolelärares pensionsinrättning pensionerad f. d. folkskolelärare, som omvexlande utsåges från olika delar af riket, och enligt § 39 i kongl. reglementet för elementarlärares enke- och pupillkassa den 11 oktober 1878, sådan denna paragraf lyder enligt kongl. kungörelsen den 22 september 1882, skulle hvarje år två revisorer i tur och ordning väljas af delegarne inom stiftet och Stockholms stad.

Hvad deremot folkskolelärares pensionsinrättning anginge, så funnes i denna anstalt icke några enskilde delegare, utan vore den att betrakta helt och hållet såsom en statsinstitution, hvarför någon ytterligare gransk-

ning af dess förvaltning och räkenskaper än den för statens penningförvaltande verk i allmänhet anbefalda, dels genom kammarrätten och dels genom Riksdagens revisorer, icke ansetts behöflig. På desse senare ankomme naturligen att, så ofta de sjelfve funne sådant lämpligt, i likhet med senaste församlade revisorer, företaga inventering af såväl folkskoleläraryarnes pensionsinrättnings som öfriga under direktionens förvaltning ställda kassors säkerhetshandlingar.

Att i afseende å folkskoleläraryarnes pensionsinrättning, hvilkens behållning enligt det i revisionsberättelsen intagna räkenskapssammandraget vid 1889 års början belöpte sig till 6,215,807 kronor 24 öre och vid årets slut uppgick till 6,677,529 kronor 5 öre, någon periodvis återkommande inventering, på sätt beträffande öfriga dylika kassor eger rum, icke är bestämd, anser utskottet oegentligt; och ej heller synes det lämpligt att, såsom inrättningens direktion antydt, dylik inventerings verkställande öfverlemnas allenast åt Riksdagens revisorer, hvilka vid det omfattande granskningsarbete, dem tillkommer, icke, utom hvad den för dem utfärdade instruktion innebär, torde böra åläggas ett särskildt öfvervakande af denna kassa. Utskottet föreställer sig därför att en inventering af kassans säkerhetshandlingar borde genom Kongl. Maj:ts föranstaltande företagas å tider, som af Kongl. Maj:t blifve bestämda. På grund häraf har utskottet, som velat framhålla, att, då under samma direktions förvaltning äfven andra kassor äro ställda, en inventering af ifrågavarande kassa bör verkställas samtidigt med det att direktionens öfriga kassor blifva genomgångna och granskade, ansett Riksdagen böra fästa Kongl. Maj:ts uppmärksamhet å förhållandet.

Utskottet får alltså hemställa,

att Riksdagen må hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes föranstalta derom, att inventering af folkskoleläraryarnes pensionsinrättnings säkerhetshandlingar varder verkställd å tider och i den ordning, Kongl. Maj:t kan finna lämpligt föreskrifva.

§ 15.

Hvad för öfrigt blifvit af revisorerne anmaldt och erinradt har utskottet funnit dels vara af beskaffenhet att lämpligen böra tagas i öfvervägande vid behandling af de utgiftsanslag, revisorerne framställning berör, dels hafva medfört åsyftad rättelse, dels vara genom vederbörandes utlåtanden nöjaktigt förklaradt, dels ej vara af den vigt, att, oaktadt förklaringen icke varit fullt tillfredsställande, någon Riksdagens

åtgärd bort af förhållandena påkallas, dels slutligen icke hafva varit af beskaffenhet att från utskottets sida påkalla något yttrande.

Stockholm den 6 april 1891.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Reservationer:

vid § 5 (ang. efterskänkande af ett på grund af försenad leverans försuttet vite):

af herr friherre *B. A. Leijonhufvud*;

vid § 7 (ang. kompaniombuds ersättning för resor till och från syner å soldattorp) i fråga om motiveringen:

af herrar grefve *G. Sparre* och *C. E. Casparsson*;

vid § 9 (ang. öfverbetalningar å tvenne anslag):

af herr friherre *B. A. Leijonhufvud*, hvilken yrkat, att utskottet bort hemställa,

»att Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder till återbringande af jemvigt i anslaget till flottans öfningar samt till förekommande för framtiden af antecipationer å samma anslag, så vidt ej oförutsedda händelser dertill nödga»;

af herrar *S. Nilsson*, *O. Jonsson*, *P. Pehrson*, *A. Persson*, *P. Ersson* och *I. Lyttkens*;

af herr *P. Andersson*, som yrkat, att statsutskottet med anledning af revisorernes förevarande anmärkning bort förfara i öfverensstämmelse med föreskrifterna i 39 och 57 §§ riksdagsordningen.

Rättelse

i statsutskottets utlåtande n:o 5.

Å sid. 17 förekommande punkt 18:o skall vara 16:o.

Å sid. 36 under rubrik Reservationer skall vid punkt 21 efter *G. Eriksson* införas namnet *P. Ersson*.
